

Peter Gissy

DET STÖRSTA AV ALLA ÄVENTYR

Förlaget Orda
Barn och Ungdom

En ungdomsdeckare

ISBN 978-91-7497-029-6
Det största av alla äventyr
© Peter Gissy 2003
Första Upplaga Bonnier Carlsen
Utgiven av Förlaget Orda AB 2013
Omslag: www.Okapi-Grafik.com
Typografi: Palatino LT
Tryckt i Polen 2013
www.forlagetorda.se

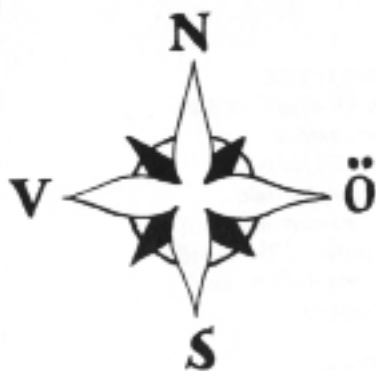
Till Hilda

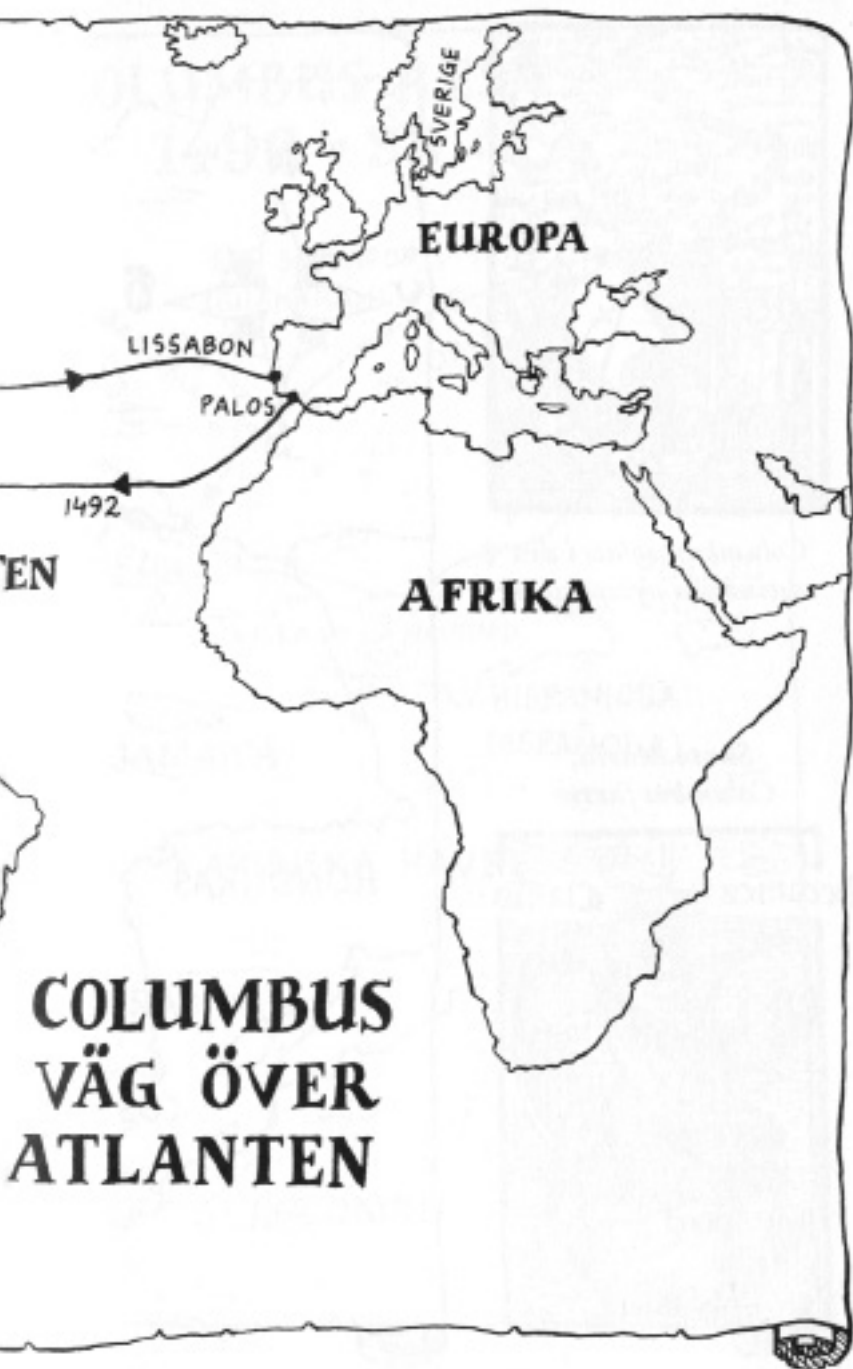
NORD-AMERIKA

SYD-AMERIKA

ATLANT

COLUMBUS 1492
COLUMBUS
BAHAMAS
CUBA
HISPANIOLA (ESPAÑOLA)

SVERIGE

EUROPA

LISSABON

PALOS

1492

AFRIKA

EN

COLUMBUS
VÄG ÖVER
ATLANTEN

Columbus seglats i den västindiska arkipelagen.

*Santa Maria,
Columbus fartyg.*

Oceanica Classis

COLUMBUS RESA 1492 - 93

Det här hände 1996.

Jag heter Teodor men kallas Teo. Jag antar att jag är som andra i min ålder.

Jag bor i Göteborg och går i en skola där min pappa är lärare i historia.

Alla säger att han är en av de största experterna i världen på gamla kartor, men jag tycker mest det är jobbigt när han håller på med sina konstiga böcker. Han har dragit mig runt till vartenda museum i Sverige, tror jag, fast han vet att jag inte är intresserad.

Men det jag ska berätta nu, är det mest fantastiska jag varit med om.

Det började med att vi flög ner till Spanien, till ett gammalt kloster utanför en stad som heter Palos. Det var ett kloster som Christofer Columbus hade bott i, sa pappa. Det var mycket varmt. Vi satt under bibliotekets pelare och tittade på några gamla kartblad från 1600-talet när en av munkarna kom in och viskade något i pappas öra. Vi reste oss och gick nerför en trappa, ner i en mörk källare. Där stannade munken och lyste med ficklampan på en svart tunna, helt överdragen av mögel, som stod på en bänk.

När pappa petade på träet flög en massa små flugor upp. Jag höll handen över näsan, så illa luktade det.

Biblioteksmunken hämtade en hammare och vi hjälptes åt att öppna tunnan.

Det låg något som liknade en tjock tapetrulle i den.

Försiktigt vek pappa upp papperet, lager för lager. Det var skört som spindelväv och bröts sönder under hans händer.

Vi fick reda på att tunnan länge legat orörd i en av klostrets underjordiska gångar. Hur länge visste inte munken.

I ljuset från ficklampan läste pappa litet av det som stod på papperet. När han tittade upp såg han underlig ut. I det svaga ljuset var hans ansikte plötsligt helt blodfattigt. När jag frågade honom hur det var fatt, var det som han inte hörde mig. Utan ett ord drog han upp sin mobiltelefon och ringde några samtal. Så stack han telefonen i fickan och grep mig om axeln och vi störtade iväg mot utgången med den underliga tunnans under armen. Vi hann knappt ta adjö av den vänlige munken förrän vi var ute i bilen.

Medan vi rattade ut mot motorvägen berättade pappa att vi skulle till Sevilla – det är en stor stad ett par mil bort. Där finns det ett universitet. På universitetet arbetar en professor som kan tala det språk som använts på pappersrullen. Pappa sa att det vi hittat var mycket – mycket! – ovanligt.

Ovanligt? Det begrep jag väl själv.

En gubbe väntade på oss i ett rum med höga fönster. Han var alldeles skrynklig i ansiktet och hans hår var så vitt och yvigt att han mest liknade en överblommad maskros. Gubben sa inte mycket, han tittade knappt på oss: det var som om vi inte betydde något. Försiktigt tog han upp rullen och gick fram till fönstret och höll upp den mot ljuset. Han mumlade något för sig själv och strök den som om den var en katt.

Det stod en bandspelare på skrivbordet.

Pappa och jag fick sitta i fåtöljerna vid ena väggen medan gubben slog sig ner framför bandspelaren. Det började kurra i magen men jag brydde mig inte om det. Under de närmaste timmarna satt jag och lyssnade på gubbens knarriga röst medan han översatte texten på rullen.

En ung munk som hette Pedro Gucci hade skrivit det som stod där.

Peter Gissy

Han hade fått följa med Christofer Columbus över oceanen, till det land vi idag kallar Amerika. Texten var skriven 1492. För över fem hundra år sedan Den här boken handlar om vad han, Pedro Gucci, skrev.

Teodor Arvidsson, 14 år
Ringforsskolan i Göteborg

||

Peter Gissy

Ett

Den förste augusti Herrens år 1492.

I Palos hamn.

Jag återser min vän Columbus.

Jag lade ner respåsen och flaxade med tyget för att få en smula svalka.

Det gjorde ont i halsen när jag tog djupa andetag.

Nedanför mig låg Palos.

Jag betraktade nyfiket myllret av husen som ramade in floden Rio Tintos utlopp. Taken lyste gyllengula i den grymma middagssolen. Jag kände igen kyrkan San Jorge från munkarnas böcker. Klocktornet, smalt och högt, sträckte sin hals över allt och alla.

Och på avstånd: havet som ett avlångt, glittrande bälte.

Jag vände blicken mot bergen. I fjärran försvann vägen in mellan apelsinlundarna och olivodlingarna. Klipporna, där jag så ofta lekt med Lopez, och som förefallit mig så stora, såg ut som små taggar.

Jag strök svetten ur pannan och tog upp respåsen.

Två dygn hade jag varit på väg.

Jag hade en bit kvar.

Mellan husväggarna kändes det dämpade ljuset viltsamt mot ögonen.

Doften av hav blev allt starkare och fyllde mig med allt större spänning för varje steg jag tog. När jag rundade en husknut, och hamnen plötsligt visade sig framför mig, gjorde mitt hjärta ett språng av glädje.

Så vackert!

Det blå havet tycktes flyta ihop med himlen till en helhet. Som en väldig, gnistrande smaragd!

Det hördes rop och hammarslag och jag flyttade blicken till de tre stora karavellerna som låg vid kajen. En grupp män var i färd med att lossa tråkaggar från en åsnekärra och bära ombord dem på fartygen. Så mycket folk var samlat runt skeppen att de tycktes vara centrum för allt liv: unga, gamla, kvinnor och män, ja, hela Palos tycktes ha trängt ihop sig framför träskeppen.

Framför det största fartyget stod två män vid ett bord. Den ene bar enkla vardagskläder och röd yllemössa och han höll en tjock bok under armen. Den andre var klädd som en herreman, då och då torkade han sig med en näsduk i ansiktet.

Sjömannen lade upp boken på bordet och skrev något i den med en fjäderpenna när jag närmade mig. En flaska med bläck stod framför honom. Jag hörde honom säga till herremannen som vänt honom ryggen: "Men vi behöver fler, señor Pinzón. Minst tre tunnbindare till, och en smed, utöver vanliga sjömän!"

Herremannen ryckte bara på axlarna.

När jag trängde mig fram till bordet, betraktade skrivaren mig med höjda ögonbryn. "Vem är du då?"

Jag sa mitt namn: "Fader Pedro Gucci från franciskanklostret La Rabidá."

"Jaså – du är fader Pedro?" Han log. "Mitt namn är Miguel. Vi blir skeppskamrater på Santa María. Det är den där." Han pekade på det större av fartygen. Några sjöfåglar lämnade just masterna och kastade sig skrånande över de fiskrester som flöt på havsytan. "Kapten, munken har kommit", sa han högre.

Herremannens fyrkantiga ansikte var orörligt när han hälsade på mig. Han nickade och vände sig bort. Miguel lutade sig fram och det glittrade i hans ögon:

"Akta dej för kapten Vincente Pinzón. Han är inte på bästa humör idag." Han dolde inte sin nyfikenhet. "Är det din första resa till havs?"

"Jag har aldrig satt min fot på en båt", sa jag.

Vi vände oss om när vi i samma stund hörde skrik på avstånd. En trupp soldater kom ut från en gränd. Framför sig knuffade de några trashankar, fastbundna i ett långt rep. De följdes av en hop människor som visslade och ropade glåpord.

Bakom min rygg ropade Miguel: "Fångarna är här, señor Pinzón!"

En av de bundna måste ha snubblat till. Jag såg en soldat höja och sänka sin piska. Det vassa ljudet följdes av skrik. Några i folkmassan tog upp stenar och började kasta dem på soldaterna som högg in i hopen med sina vapen.

"Hjältarna från Granada!"

"Kyss drottning Isabella från mej!"

Det var obehagligt.

Någonstans bortanför larmet hördes klapper av ho-var. En täckt vagn rullade fram. Någon hojtade inifrån vagnen och kusken lutade sig fram, viftade med piskan i luften och skingrade, till min lättnad, människohopen.

Jag kände igen rösten omedelbart.

I vagnen satt mannen som självaste drottning Isabella och kung Ferdinand av Spanien tagit under sitt beskydd. Mannen som mer än någon annan påverkat mitt liv.

Christofer Columbus.

Det bistra ansiktet ljusnade när han fick syn på mig.

"Pedro! Är det verkligen du?"

Medan värmen fyllde mitt bröst höjde jag handen till hälsning.

Ett

Så möttes vi igen.

I tankarna for jag tillbaka till den kväll då vi allra första gången möttes, han och jag.

Två

Augusti i Herrens år 1486.

Jag träffar amiralen för första gången.

Manuel, Lopez och jag stod i mörkret och sökte skydd mot regnet. Över våra huvuden jagade blixarna: det var som om Den Onde själv var ute med sin kärra. Skyfallet förvandlade marken till en kletig sörja som vi drog med oss vart vi gick.

Övädret fick munkklostrets väggar att skaka.

Tiden för vespren hade just passerat. Munkarna höll på att lämna klosterkapellet. I sina sandaler gled de nerför den östra gången till sina celler, med kapuschongerna vikta över huvudena.

Jag såg fader Antonio när han passerade priorn Juan Perez som med knäppta händer välsignade honom i ljuset från lamporna.

En åskknall fick långa skuggor att fladdra över stenväggarna. Vindstötar slet i våra kläder. Ännu en fräsan-de blix fick hundratals ilska djävlar att fylla luften.

En skugga föll över stenläggningen.

Av någon anledning tyckte jag att priorns ansikte såg spänt ut.

”Pojkar”, sa Juan Perez med sin djupa röst. ”Hör ni inte att det är nån vid porten?”

Vi dök hukande ut ur kapellet sedan vi gjort kors-tecknet.

Vi nådde djurstallet innan en ny blix suddade ut mörkret. När jag kastade en blick över axeln såg jag fader Perez följa efter oss med långa kliv. Munkkåpan flaxade runt hans ben.

Främlingen som stod och talade med kocken Dios gav inte intryck av att vara en man av större betydelse.

Håret hängde blött i pannan. När han bugade, föll regndroppar till marken. De åtsmitande hosorna var nerstänkta av smuts.

Vid hans sida stod en pojke som på sin höjd kunde vara fem år gammal. Trots den sena timmen var pojken vaken, men han såg mycket trött ut.

Främlingen tog av sig hatten.

”God afton, vänner.”

Rösten var mjuk, orden formulerades med en märkvärdig lätthet. ”Jag och min son Diego har rest länge och överraskats av det dåliga vädret. Vi är i stort behov av vila. Kan vi få stanna en natt och värma våra kroppar?”

En svag brytning antydde att mannen inte var barnfödd på vår spanska jord. Jag fattade genast tycke för honom. Gossen som hette Diego kurade ihop sig och tryckte sig oroligt mot faderns ben.

”Alla är vi bröder under samma Herre”, sa fader Perez. ”Känn er välkommen, främling. Vi tar emot många gäster i vårt kloster, många som är på pilgrimsfärd och andra som kommer för att studera klosterlivet. Var har ni er mula?”

”Den står utanför.”

Prior Juan Perez pekade på mig.

”Pedro här hjälper er till rätta, främling. Ni kan övernatta i vårt härbärke i natt.” Vänd mot mig sa han: ”Visa var dom kan värma vatten till ett bad, Pedro, och ge dom torra kläder. Det är inte nyttigt att gå omkring i blöta kläder länge. Den stackars pojken ser ju alldeles färdig ut.”

Främlingen bugade sig åter. ”Mitt namn är Christopher Columbus. Jag och min son är på resa till Genua från Portugal. Jag är kartritare och upptäcktsresande.”

Priorn höjde ögonbrynen. Också jag hajade till. Upp-täcktsresande?

Det var första gången Columbus och jag delade tak.

Vi viskade mycket den natten, vi tjänstefolk som delade nattläger. Nyfikenheten red oss. Vem var han, Columbus?

Jag kände en underlig dragning till den nyan-lände.

Kanske har denna känsla att göra med min ständiga längtan efter mina föräldrar.

Det måste sägas redan nu: jag är föräldralös.

Inte rotlös, för Herren är min beskyddare och led-stjärna, men jag är utan far och mor. Det har gjort mitt liv annorlunda än andras. Låt mig här berätta något om mig själv, inte för att det är viktigt i det hela, men kanske kan det tjäna som upplysning för den som en dag läser dessa rader.

Fader Jaito är mycket gammal. Han brukar berätta att det hördes höga skrik utanför klostret en natt. I tron att det var ett djur, öppnade han porten och fann en korg på den stora stenplattan. I korgen låg ett nyfött barn, inlindat bara i en smutsig trasa.

”Du var blå i ansiktet, min pojke, och hade säkert inte levt länge till om jag inte råkat höra dej”, brukar den vänlige gamle munken säga.

Ingen vet hur jag kommit dit, ingen vet vilka mina föräldrar var.

Jag är ett hittebarn.

En niño espósito.

”Vår lille Moses i vassen”, sa munkarna.

Det var så de såg mig: en gåva från Den Allsmäktige själv.

Munkbröderna tog hand om mig med stor värme.

De första åren tillbringade jag hos en fårfarmare och hans fru som levde utan egna barn uppe i bergen. Några gånger om året fick jag besök av munkfadern, Juan Perez, som snart blev som en riktig far för mig. När jag fyllde sex fick jag börja som dräng i klostret; dessutom sattes jag i klosterskolan för att lära mig att läsa och skriva.

Munkarna har alltid varit goda mot mig.

Jag vet inte riktigt hur gammal jag var när jag bestämde mig för att bli munk, kanske var jag inte mer än sju eller åtta år. När jag berättade det för prior Perez nickade denne. "Det står skrivet i stjärnorna, min vän", sa han. "Den Allsmäktige har ett syfte med dej som han har med alla."

Munkbröderna har lärt mig mer om livet än vad mina riktiga föräldrar hade kunnat. Men nästan varje kväll sedan mitt tionde år tänder jag två ljus, och jag ber en enkel bön.

Ljusen är för mina föräldrar.

Fast jag aldrig sett dem, känner jag i mitt hjärta att de lever. Jag vet – i mitt hjärta vet jag! – att jag en dag kommer att få träffa dem. Sedan mina yngsta år har jag drömt om hur det kommer att vara då, när vi träffas, vad min mor kommer att säga när hon ser mig, och vad min far kommer att säga.

När jag blundar tycker jag mig ibland kunna se dem framför mig.

Som suddiga skuggor.

Min mors långa hår när hon lutar sig över mig. Min fars allvarliga ansikte.

Det är därför jag minns mitt första möte med Christofer Columbus så väl; jag fick en känsla av att han liknade min far.

Peter Gissy

Jag var tretton år gammal i Herrens och Jungfru
Marías år 1486.

Det dröjde inte länge förrän jag kom ifråga som no-
vis.

Tre

Tre

Den förste augusti i Herrens år 1492.
Ombord på Santa María.

Columbus sa någonting till kusken och hoppade ner från vagnen. Obekymrad om oväsendet omkring oss, och med ett brett leende, sträckte han armarna mot mig. Han var huvudet högre än jag och jag tappade nästan luften när han omfamnade mig som en son.

"Pedro! Får jag se på dej? Du ser blek ut, är du orolig för resan?"

Jag hann inte svara.

"Amiralen!" ropade någon. Det var Miguel, skrivaren. "Ett dussin man från fängelset, enligt order av drottning Isabella. Vad gör vi, señor?"

Trashankarna med sina fångvaktare stod med hängande huvuden och brydde sig inte om uppståndelsen runt dem. Deras ansikten var grå.

"Skriv in dom, Miguel."

"Dom vägrar."

Columbus ropade direkt till männen: "Vill ni inte? Vad har ni att välja på? Vill ni hellre dö bland råttorna i fängelsehålorna?"

En av fångarna, han hade långt hår som hängde ner över axlarna, höjde på huvudet: "Jag vill inte störta utför jordens stup!"

Hans kamrater nickade.

Några spottade framför sig, som om de ville visa sin avsky.

Arma satar, tänkte jag.

Men Columbus såg lugn ut.

"Ni tar fel, señor. Vi ska inte störta utför nåt stup! Hur kan ni tro nåt sånt? Havet tar inte slut, det böjer sig

bara i kanten. Vi ska till ett av jordens rikaste länder, till Indien, och vi ska hitta rikedomar som ni inte ens kunnat drömma om." Han gjorde ett tecken till Miguel. "Skriv in dom. Vi får ta dom män vi kan få. Vi måste komma iväg imorgon."

Amiralen lade armen om mina axlar. Redan såg han bort mot skeppen. "Har du träffat kapten Vincente Yanez Pinzón, Pedro? Han och hans bror Martín Alonso är kaptener på våra skepp, och utan dom skulle jag inte reda mej. Titta här! Det är Santa María." Han pekade. "Är hon inte vacker?"

Något sällsamt fyllde mig. Det var som en eld som flammade upp inom mig.

Detta var ett ögonblick jag skulle komma att minnas hela mitt liv: Columbus, de tre karavellerna, sjöfåg-larna som kretsade runt masterna, larmet omkring oss. Jag slöt ögonen.

"Pedro?" hörde jag min vän utbrista. "Käre vän. Hur är det med dej?"

Jag skyndade mig att slå upp ögonen.

"Inget. Jag är bara trött."

"Kom, vi går ombord."

Santa Mariás däck var ett enda virrvarr av trossar, segel, taljor, rep, burar med djur, tunnor, virke. Överallt arbetade sjömännen ivrigt med att stuva undan alla saker. Columbus njöt av den uppmärksamhet vår ankomst innebar och skämtade med sjömännen, han kråmade sig som en andalusisk tupp, tyckte jag. Jag rå-kade möta kapten Vincente Pinzóns blick och till min förvåning såg hans ansikte hårt ut.

Jag fick ha mina få tillhörigheter i min väns hytt tills vidare. Hytten var liten och låg, jag fick böja huvudet för att inte slå i taket. På ett bord stod en liten träkista.

Jag tittade nyfiket på alla kartböcker och instrument som låg framme, men när Columbus berättade om instrumenten och deras funktion orkade jag inte lyssna så noga. Det var som om alla intryck överväldigade mig. När han bjöd mig vatten en stund senare sa han: "Minns du när jag bodde på klostret, Pedro? Det var en fin tid."

Jag nickade.

Han fortsatte: "Hur många år sen är det? Fyra? Fem?"

Medan fåglarna ritade cirklar över våra huvuden lät jag tankarna flyta fritt.

Tillbaka till dagen då han första gången avslöjade sina planer.

Jo, det var en fin tid.